

Hoge Raad der Nederlanden 175 jaar

Lesmateriaal vmbo (GL/TL)

Docentenhandleiding

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

HR

1: Zoek de fout

Wat is de Hoge Raad?

De Hoge Raad is de hoogste rechter in Nederland op het gebied van het civiele-, straf- en belastingrecht. De Hoge Raad toetst of het gerechtshof in zijn uitspraak geen fouten heeft gemaakt in het toepassen van het recht.

De opdrachten vind je op de volgende pagina's.

► Lees de zaak ‘Een ongeluk op het water’.

Zaak ‘Een ongeluk op het water’

John gaat met een paar kennissen varen. John staat aan het roer. Hij heeft te veel gedronken en let niet goed op. De speedboot van John botst op een vrachtschip. Een van de opvarenden van de speedboot overlijdt hierdoor.

John wordt vervolgd voor het besturen van een boot onder invloed van alcohol.

Extra informatie:

- De politie heeft geen ademtest bij John gedaan, maar had dit wel moeten doen.
- De politie heeft wel na het ongeluk bloed afgenomen bij John voor een alcoholcontrole.
- De politie had geen toestemming aan John gevraagd om deze bloedtest af te nemen. De politie had wel toestemming moeten vragen.
- Deze bloedtest is als bewijs gebruikt in de rechtszaak.

De rechtbank en het gerechtshof hebben allebei uitspraak gedaan over deze zaak.

Rechtbank:

“De politie mocht geen bloedtest afnemen. Ik heb de test daarom niet gebruikt en John op dat punt vrijgesproken.”

Gerechtshof:

“John had te veel gedronken. Dat bleek uit zijn bloed. De politie heeft geen toestemming gevraagd voor die bloedtest, maar ik vind dat John toch straf verdient.”

► Opdracht: Jij bent rechter bij de Hoge Raad. Wat wordt jouw oordeel? Kruis jouw keuze aan en licht je keuze toe.

Hoge Raad:

☐ De rechtbank heeft gelijk	☐ Het gerechtshof heeft gelijk.
☐ Ze hebben allebei gelijk.	☐ Ze hebben allebei geen gelijk.

Want/omdat

Eigen antwoord van de leerling.

Heb je je antwoord gegeven? Beantwoord dan de vragen op de volgende pagina.

Mag je bloed van iemand afnemen zonder toestemming?

Ja/Nee, omdat een bloedtest heel persoonlijke informatie over iemand bevat. Je moet hiervoor toestemming hebben van degene van wie je bloed afneemt of van een hoog iemand in de politieorganisatie, bijvoorbeeld de hulpofficier van justitie.

Is dat erg voor John?

Ja/Nee, omdat er bij hem zonder toestemming bloed is geprikt. Dat is erg vervelend. Het is zelfs een inbreuk op zijn lichamelijke integriteit. De politie had John om toestemming moeten vragen.

Je hebt de vragen beantwoord. Wie geef je nu gelijk?

- De rechtbank heeft gelijk. Het gerechtshof heeft gelijk.
 Ze hebben allebei gelijk. Ze hebben allebei geen gelijk.

En waarom?

De Hoge Raad geeft de rechtbank gelijk. De Hoge Raad vindt het heel erg als er bloed wordt geprikt zonder toestemming. Zo erg zelfs dat je het bewijs niet mag gebruiken.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen herkennen de verschillende belangen in de rechtszaak.
- De leerlingen kunnen de belangen op een beredeneerde wijze tegen elkaar afwegen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

De leerlingen moeten de afweging maken tussen het vervolgen van ongewenst gedrag en de mate van schending van voorschriften voor de bescherming van privacy en lichamelijke integriteit van de verdachte.

Uitspraken in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt het gerechtshof?

Beoordeeld dient te worden of aan deze vormverzuimen het door de raadsman gestelde rechtsgevolg van bewijsuitsluiting of een ander in artikel 359a van het Wetboek van Strafvordering genoemd rechtsgevolg dient te worden verbonden. Daarbij dient te worden gelet op het belang dat het geschonden voorschrift dient, de ernst van de verzuimen en het nadeel dat door de verzuimen wordt veroorzaakt.

Het belang van de hiervoor geschonden bepalingen houdt - zoals reeds overwogen - geen verband met de betrouwbaarheid van het alcoholonderzoek, maar ziet op het gegeven dat het afnemen van bloed gepaard gaat met een (beperkte) schending van de lichamelijke integriteit van verdachte. Uit een oogpunt van subsidiariteit dient een verdachte eerst te worden onderworpen aan een ademonderzoek. Op het moment dat dit niet mogelijk is, dient – gelet op die subsidiariteit – eerst aan verdachte te worden gevraagd naar zijn bereidheid tot het meewerken aan een bloedonderzoek, alvorens een dergelijk onderzoek mag worden uitgevoerd. Naar het oordeel van het Hof is echter niet gebleken dat verdachte nadeel heeft ondervonden van deze verzuimen. Als het alcoholonderzoek volgens de daartoe strekkende bepalingen was verlopen, was het resultaat van het alcoholonderzoek niet anders geweest dan nu het geval is.

Het Hof ziet gelet op vorenstaande geen aanleiding voor toepassing van het door de raadsman – die verwees naar jurisprudentie aangaande bloedafname in het kader van een DNA-onderzoek – gestelde gevolg van bewijsuitsluiting ten aanzien van beide vormverzuimen, maar zal volstaan met de enkele constatering dat er sprake is van vormverzuimen zonder daaraan rechtsgevolgen te verbinden.

Volledige uitspraak gerechtshof: <http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=B07237>

Wat zegt de Hoge Raad?

Het Hof heeft vastgesteld dat het onderzoek niet correct is verlopen doordat de verdachte in plaats van aan een ademonderzoek aan een bloedonderzoek is onderworpen en voorts dat dit bloedonderzoek is aangevangen zonder de verdachte eerst in de gelegenheid te stellen diens toestemming tot dat onderzoek te geven. Het Hof heeft geoordeeld dat kan worden volstaan met de enkele constatering dat sprake is van vormverzuimen en dat daaraan niet een rechtsgevolg als bedoeld in art. 359a Sv, waaronder bewijsuitsluiting, behoeft te worden verbonden.

Dit oordeel is echter onjuist. Indien de rechter tot het oordeel komt dat bedoelde waarborgen niet zijn nageleefd, leidt dat ertoe dat het resultaat van het verrichte onderzoek niet voor het bewijs mag worden gebezigd.

Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BZ4474>

► Lees de zaak ‘Wietplantage’.

Zaak ‘Wietplantage’

De politieagenten Karel en Willemijn lopen langs het huis van Dries en Maya. Als ze langs het huis lopen, ruiken ze de sterke geur van wiet. Karel en Willemijn krijgen het vermoeden dat Dries en Maya wiet telen. Ze besluiten het huis van Maya en Dries zonder hun toestemming en zonder machtiging binnen te gaan. Ze vinden een wietplantage.

Dries en Maya worden vervolgd.

Extra informatie:

- Om een woning te doorzoeken zonder toestemming van Dries en Maya heeft de politie een machtiging nodig.
- Een hulpofficier van justitie moet deze machtiging geven.
- De vondst is gebruikt als bewijs in de rechtszaak tegen Dries en Maya.

De rechtbank en het gerechtshof hebben allebei uitspraak gedaan over deze zaak.

Rechtbank:

“Bij Dries en Maya is een wietplantage gevonden. Natuurlijk was het beter geweest als de politie om een machtiging gevraagd had, maar het is belangrijker dat Dries en Maya straf krijgen.”

Gerechtshof:

“Als de politie iemands huis binnenvalt, terwijl dat eigenlijk niet mag, is dat heel erg. Ik heb daarom Dries en Maya vrijgesproken.”

► Opdracht: Jij bent rechter bij de Hoge Raad.

Wat wordt jouw oordeel?

Kruis jouw keuze aan en licht je keuze toe.

Hoge Raad:

☐ De rechtbank heeft gelijk	☐ Het gerechtshof heeft gelijk.
☐ Ze hebben allebei gelijk.	☐ Ze hebben allebei geen gelijk.

Want/omdat

Eigen antwoord van de leerling.

Heb je je antwoord gegeven? Beantwoord dan de vragen op de volgende pagina.

Mag je zo maar een huis binnenvallen?

Ja/Nee, omdat iemands huis erg privé is. Alleen met een machtiging mag de politie dat doen.

Vind jij dat Dries en Maya vrijgesproken moeten worden omdat de politie zonder machtiging in hun huis is geweest?

Ja/Nee, omdat de politieagenten hoogstwaarschijnlijk hiervoor wel een machtiging zouden hebben gekregen omdat ze duidelijk de geur van wiet hebben geroken.

Je hebt de vragen beantwoord. Wie geef je nu gelijk?

- De rechtbank heeft gelijk. Het gerechtshof heeft gelijk.
 Ze hebben allebei gelijk. Ze hebben allebei geen gelijk.

En waarom?

De Hoge Raad geeft de rechtbank gelijk. De politie had geen machtiging om het huis te betreden, maar door de geur was er een sterke aanwijzing dat er een illegale wietplantage was.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen herkennen de verschillende belangen in de rechtszaak.
- De leerlingen kunnen de belangen op een beredeneerde wijze tegen elkaar afwegen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

De leerlingen moeten een afweging maken tussen het vervolgen van de verdachte en de mate van de schending van de privacy en het huisrecht van de verdachte.

Uitspraken in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt het gerechtshof?

Dat woningen door opsporingsambtenaren niet mogen worden betreden anders dan met toestemming van een bewoner of met machtiging van een bevoegde autoriteit moet als een belangrijk strafvorderlijk voorschrift worden beschouwd. Het dient immers rechtstreeks ter bescherming van het grondwettelijk gewaarborgde huisrecht. Dit voorschrift strekt daarmee ook ter bescherming van de rechten van de verdachte. Door zonder toestemming van een bewoner en zonder machtiging van een bevoegde autoriteit zijn woning te betreden, is derhalve zowel – en naar het oordeel van het Hof ook: in aanzienlijke mate – inbreuk gemaakt op een belangrijk strafvorderlijk voorschrift, als op de door dat voorschrift gewaarborgde belangen van de verdachte. Deze inbreuk is ook verwijtbaar.

Door het gewraakte betreden van verdachtes woning is bewijsmateriaal gevonden. Het Hof is, gelet op het vorenstaande, van oordeel dat dit bewijsmateriaal onder zodanige omstandigheden is verkregen dat het niet mag worden aangewend om een strafrechtelijke veroordeling van de verdachte te verkrijgen. Het Hof sluit het gevonden materiaal daarom uit van het bewijs.

Volledige uitspraak gerechtshof: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHAMS:2010:BO6674&keyword=BO6674>

Wat zegt de Hoge Raad?

Het Hof heeft – anders dan met de algemene bewoordingen dat op de door het voorschrift gewaarborgde belangen van de verdachte inbreuk is gemaakt – niet kenbaar aandacht besteed aan het nadeel dat door het verzuim is veroorzaakt. Uit het verhandelde ter terechtzitting in hoger beroep blijkt niet dat de verdediging enigerlei concreet nadeel heeft genoemd.

In aanmerking genomen de door het Hof vastgestelde feiten en omstandigheden, doet zich evenmin het geval voor dat het onderhavige vormverzuim een zodanig ingrijpende inbreuk op het huisrecht van de verdachte tot gevolg heeft gehad dat dit tot toepassing van bewijsuitsluiting noopt. Het Hof heeft bij zijn beoordeling van de ernst van het onderhavige vormverzuim dit verzuim zonder meer gelijkgesteld aan een vormverzuim waarvan sprake zou zijn geweest indien door opsporingsambtenaren aan wie in het geheel geen machtiging tot binnentreden is afgegeven zonder toestemming is binnentreden in een woning. Dit oordeel is zonder nadere motivering niet begrijpelijk. Het oordeel van het Hof dat het onderhavige vormverzuim tot bewijsuitsluiting leidt, is ontoereikend gemotiveerd.

Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2012:BV7501>

► Lees de zaak ‘MDMA in beha’.

Zaak ‘MDMA in beha’

Marieke gaat naar een groot buitenfeest. Als ze bij de toegangspoort komt, ziet ze dat beveiligers van een beveiligingsbedrijf de feestgangers fouilleren. Als Marieke wordt gefouilleerd, vinden ze in haar beha de drug MDMA.

Marieke wordt vervolgd voor drugsbezit.

Extra informatie:

- Marieke wist dat bij de ingang zou worden gefouilleerd.
- De beveiligers waren bevoegd om te fouilleren.
- Marieke is gefouilleerd door een vrouwelijke beveiligers.
- Deze beveiligers heeft hiervoor de beha van Marieke omhoog gedaan en in haar beha gevoeld.

De rechtbank en het gerechtshof hebben allebei uitspraak gedaan over deze zaak.

Rechtbank:

“Ik heb Marieke vrij gesproken. Het gaat heel ver om iemand in de beha te fouilleren. De vondst van de drugs mag niet als bewijs worden gebruikt.”

Gerechtshof:

“Marieke wist dat ze gefouilleerd zou worden. Toch wilde ze naar binnen. Hierdoor gaf ze eigenlijk toestemming om gefouilleerd te worden. Ze had er ook voor kunnen kiezen om niet naar binnen te gaan. Ik geef Marieke straf voor het drugsbezit.”

► Opdracht: Jij bent rechter bij de Hoge Raad.

Wat wordt jouw oordeel?

Kruis jouw keuze aan en licht je keuze toe.

Hoge Raad:

☐ De rechtbank heeft gelijk	☐ Het gerechtshof heeft gelijk.
☐ Ze hebben allebei gelijk.	☐ Ze hebben allebei geen gelijk.

Want/omdat

Eigen antwoord van de leerling.

Heb je je antwoord gegeven? Beantwoord dan de vragen op de volgende pagina.

Mag je zomaar iemand fouilleren?

Ja/Nee, omdat je daarvoor als beveiliging toestemming nodig hebt of als agent hiertoe bevoegd moet zijn.

Is het erg dat Marieke in haar beha is gefouilleerd?

Ja/Nee, omdat Marieke wist dat op het festival bij de toegang gefouilleerd werd. Door naar het festival te gaan gaf ze toestemming om gefouilleerd te worden door de beveiliging. De beveiligster mag dan ook zo ver gaan om te controleren in de beha.

Je hebt de vragen beantwoord. Wie geef je nu gelijk?

- De rechtbank heeft gelijk. Het gerechtshof heeft gelijk.
 Ze hebben allebei gelijk. Ze hebben allebei geen gelijk.

En waarom?

De Hoge Raad vindt net als het gerechtshof dat Marieke zelf toestemming heeft gegeven door naar het festival te gaan. Het fouilleren mocht dus en bij het fouilleren hebben ze drugs gevonden.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen herkennen de verschillende belangen in de rechtszaak.
- De leerlingen kunnen de belangen op een beredeneerde wijze tegen elkaar afwegen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

De leerlingen moeten het belang van het vervolgen van drugsdelicten afwegen tegen de mate waarin onvrijwillig de lichamelijke integriteit van de verdachte wordt geschonden.

Uitspraken in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt het gerechtshof?

Het Hof stelt op grond van het voorgaande vast dat de verdachte wist dat zij, alvorens zij het terrein kon betreden, zou worden gefouilleerd. Ook stelt het Hof vast dat zij heeft ingestemd met die fouillering door zich daaraan vrijwillig te onderwerpen. Gelet op die instemming was de beveiliging gerechtigd de verdachte te fouilleren. Deze fouillering heeft niet plaatsgehad door of onder de regie van een opsporingsambtenaar, maar door iemand die – naar het Hof begrijpt – daartoe is ingeschakeld door de organisator van het festival. De enkele grond dat die particuliere beveiliging de beha van de verdachte heeft opgelicht en aan de binnenzijde heeft bevoeld, tot welke handelingen de gegeven toestemming zich volgens de verdachte niet zou hebben uitgestrekt, kan niet leiden tot bewijsuitsluiting van het resultaat van deze fouillering. Immers, de in het Wetboek van Strafvordering vervatte normering met betrekking tot onderzoek aan de kleding en het lichaam richt zich niet tegen de particuliere beveiliging die een burger aan de kleding onderzoekt. Dit wordt niet anders in het geval als hier aan de orde, waarin de burger van mening is dat het door een particulier aan de kleding verrichte onderzoek niet ook mocht inhouden het oplichten en bevoelen van een beha. Op grond van bijzondere feiten of omstandigheden kan door de strafrechter niettemin worden beslist dat bewijsgebruik van een bij gelegenheid van een door een met fouillering belaste particulier aangetroffen voorwerp in strijd komt met het recht. Van dergelijke feiten of omstandigheden is in casu echter niet gebleken. Volledige uitspraak gerechtshof: <http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=B06674>

Wat zegt de Hoge Raad?

Het Hof heeft vastgesteld dat de verdachte wist dat zij, alvorens het festivalterrein te kunnen betreden, aan een fouillering zou worden onderworpen en dat zij met die fouillering heeft ingestemd. Daaruit heeft het Hof kennelijk en niet onbegrijpelijk afgeleid dat de verdachte ook heeft ingestemd met het onderzoek aan de binnenzijde van haar beha en heeft het de stelling dat haar toestemming zich daartoe niet uitstreckte, niet aannemelijk geacht. Aldus verstaan geeft de verwerping van het gevoerde verweer niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting. Zij is ook niet onbegrijpelijk.

Voorts heeft het Hof met juistheid tot uitdrukking gebracht dat niet is uitgesloten dat de rechter op grond van de bijzondere omstandigheden van het geval tot het oordeel komt dat een fouillering die is verricht door een daarmee belaste particulier, zo zeer in strijd is met het recht dat het resultaat daarvan niet kan meewerken tot het bewijs.

's Hofs oordeel dat van dergelijke omstandigheden hier niet is gebleken, is niet onbegrijpelijk. Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2012:BV9188>

► Lees de zaak ‘Mierenneuker’.

Zaak ‘Mierenneuker’

Eddy staat met een aantal jongens naast de supermarkt. Twee agenten sturen Eddy weg. Eddy gaat terug om zijn blikje bier te pakken. Een van de agenten pakt het blikje bier af en gooit het blikje in een vuilnisbak. Eddy roept uit boosheid ‘mierenneuker’ tegen de agent.

Eddy wordt vervolgd voor het beledigen van de agent.

Extra informatie:

- De agent voelde zich gekwetst.
- De agent was in de buurt toen Eddy het riep.

De rechtbank en het gerechtshof hebben allebei uitspraak gedaan over deze zaak.

Rechtbank:

“‘Mierenneuker’ is een beledigend woord. Eddy heeft dat bovendien tegen een agent gezegd. Ik heb hem veroordeeld voor ‘belediging’.”

Gerechtshof:

“‘Mierenneuker’ zeggen is niet altijd beledigend. In dit geval vind ik wel dat het beledigend is en daarom geef ik Eddy straf.”

► Opdracht: Jij bent rechter bij de Hoge Raad. Wat wordt jouw oordeel? Kruis jouw keuze aan en licht je keuze toe.

Hoge Raad:

☐ De rechtbank heeft gelijk	☐ Het gerechtshof heeft gelijk.
☐ Ze hebben allebei gelijk.	☐ Ze hebben allebei geen gelijk.

Want/omdat

Eigen antwoord van de leerling.

Heb je je antwoord gegeven? Beantwoord dan de vragen op de volgende pagina.

Vind je het woord ‘mierenneuker’ beledigend?

Ja/Nee, omdat ‘mierenneuker’ in het algemeen niet altijd beledigend is. Het ligt aan de situatie waarin het gezegd wordt of het beledigend is.

Vind je dat Eddy “mierenneuker” mocht zeggen tegen de politieagent?

Ja/Nee, omdat het woord ‘mierenneuker’ niet altijd beledigend is. De situatie waarin Eddy ‘mierenneuker’ zei tegen de agent, maakte het ook niet beledigend. Eddy is dus niet strafbaar.

Je hebt de vragen beantwoord. Wie geef je nu gelijk?

- De rechtbank heeft gelijk. Het gerechtshof heeft gelijk.
 Ze hebben allebei gelijk. Ze hebben allebei geen gelijk.

En waarom?

‘Mierenneuker’ is niet altijd beledigend. Ook in deze situatie is het zeggen van ‘mierenneuker’ tegen de agent niet beledigend.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen herkennen de verschillende belangen in de rechtszaak.
- De leerlingen kunnen de belangen op een beredeneerde wijze tegen elkaar afwegen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

De leerlingen moeten aan de ene kant de belangen van politieambtenaren die hun functie goed moeten kunnen uitvoeren (zonder daarin beledigd te worden) in de gaten houden. Aan de andere kant moeten ze ook rekening houden met de vrijheid van meningsuiting van burgers.

Uitspraken in een zaak die op deze zaak lijkt:

Wat zegt het gerechtshof?

Het Hof is van oordeel dat het door verdachte gevoerde verweer strekkende tot vrijspraak van het tenlastegelegde wordt weersproken door de gebezigde bewijsmiddelen, zoals deze later in de eventueel op te maken aanvulling op dit arrest zullen worden opgenomen. Het Hof heeft geen reden om aan de juistheid en betrouwbaarheid van de inhoud van die bewijsmiddelen te twijfelen.

Daarbij overweegt het Hof in het bijzonder dat verdachte, nadat het blikje bier door de agent werd afgepakt dat verdachte in de hand had, kennelijk de bedoeling had om de agent door middel van de woorden “Jij bent een mierenneuker” beledigend toe te spreken.

Naar het oordeel van het Hof houden deze door verdachte gebruikte woorden in de geschetste context een negatief en kwetsend oordeel in over de persoon van de agent.

Wat zegt de Hoge Raad?

Het gebruik van de volgens de bewezenverklaring door de verdachte gebezigde woorden is in het algemeen niet beledigend, zodat in deze zaak de beantwoording van de vraag of sprake is van belediging in de zin van art. 266 Sr, afhangt van de context waarin die bewoordingen zijn gebezigd. Het Hof heeft in dit verband in de nadere bewijsoverweging weliswaar verwezen naar “de geschetste context”, maar onvoldoende duidelijk gemaakt wat die context in het onderhavige geval precies inhoudt en hoe die context tot het oordeel van het Hof over belediging heeft geleid. De bestreden uitspraak is in dit opzicht dus ontoereikend gemotiveerd. Volledige uitspraak Hoge Raad: http://zoeken.rechtspraak.nl/resultpage.aspx?snelzoeken=true&searchtype=ln&ln=BV9188&vrije_tekst=mierenneuker

2: Het geheim van de raadkamer

Wat is de Hoge Raad?

De hoogste rechter in Nederland is de Hoge Raad.

Wat doen rechters van de Hoge Raad?

De wet is niet altijd even duidelijk. Rechters moeten daarom vaak zelf bedenken wat er precies wordt bedoeld met een wet.

De rechters van de Hoge Raad onderzoeken of lagere rechters de wet goed hebben toegepast.

De rechters van de Hoge Raad overleggen in de raadkamer. Dit overleg is geheim. Nu zit jij bij dit overleg. Jij beoordeelt in twee zaken of lagere rechters hun werk goed hebben gedaan.

De opdrachten vind je op de volgende pagina's.

► Lees de zaak ‘Karten met school’.

Zaak ‘Karten met school’

Britt (17) doet mee aan een door school georganiseerde kartwedstrijd. Britt krijgt extra studiepunten door deel te nemen. Tijdens de kartwedstrijd vliegt Britt uit de bocht en breekt haar beide enkels. De school heeft voor alle leerlingen een ongevallenverzekering voor activiteiten die de school organiseert. Dit staat in het schoolreglement. De verzekering weigert echter te betalen, omdat karten als risicovolle activiteit niet onder de polis valt. Britt eist schadevergoeding van de school.

De school wil geen schadevergoeding betalen.

Art. 13 onderwijs- en examenregeling van de school

1. De school heeft voor alle ingeschreven studenten een verzekering afgesloten.
2. De ongevallenverzekering, waarbij de eigen verzekering voorgaat en die dus als een aanvullende verzekering moet worden gezien, is van kracht tijdens het verblijf
 - in de school of
 - op het schoolterrein en
 - tijdens het deelnemen aan activiteiten of bijeenkomsten, uitgaande van de school.

► Rechtsvraag: Moet de school schadevergoeding aan Britt betalen?

Schrijf hier twee argumenten vóór op:

Voorbeeld van een goed antwoord:

1. De school organiseert een sportactiviteit waar je studiepunten voor krijgt; dan moet je als school ook schadevergoeding betalen als het mis gaat.
2. De school heeft zelf in het reglement staan dat ze verzekerd zijn; dan moet de school bij schade ook echt uitbetalen.

Schrijf hier twee argumenten tégen op:

Voorbeeld van een goed antwoord:

1. Britt had best kunnen bedenken dat de school bij gevaarlijke activiteiten niet voor alle schade verzekerd is.
2. Leerlingen zullen zich steeds minder verantwoordelijk gedragen als ze voor alles verzekerd zijn. De school zal dan ook niks meer organiseren.

Wat is nu je uitspraak?

Voorbeeld van een goed antwoord:

De school hoeft geen schadevergoeding te betalen.

En waarom?

Voorbeeld van een goed antwoord:

Britt had moeten weten dat er bij gevaarlijke activiteiten geen verzekering is.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen herkennen de belangrijkste rechtsvraag van de zaak.
- De leerlingen begrijpen dat wetten of regels geen direct antwoord hebben op de rechtsvraag.
- De leerlingen leren de rechtsvormende taak van de Hoge Raad praktisch in te vullen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

De leerlingen moeten bij het opstellen van de rechtsregel rekening houden met:

- het belang van de leerlingen om tijdens het genieten van onderwijs beschermd te worden tegen schade vs.
- het belang van de school in het aanbieden van onderwijs zonder dat dit torenhoge verzekeringskosten krijgt.

De uitspraak van de Hoge Raad uit een zaak die op deze zaak lijkt:

Het Hof neemt daarbij in aanmerking dat van algemene bekendheid is dat ongevallenverzekeringen beperkingen en uitsluitingen van de dekking plegen te kennen, in het bijzonder bij risicovolle activiteiten. Verder is van belang dat [eiseres] niet gemotiveerd heeft weersproken dat de schoolongevallenverzekering die het ROC heeft afgesloten de meest uitgebreide is die door verzekeraars aan scholen wordt aangeboden, en evenmin de stelling van het ROC dat zij nooit heeft geïnformeerd naar de inhoud van de schoolongevallenverzekering. Ook in dat licht bezien kan niet gezegd worden dat [eiseres] redelijkerwijs een verdergaande dekking mocht verwachten dan die welke uit de schoolongevallenverzekering voortvloeit. Voor zover [eiseres] heeft betoogd dat zij in het algemeen, los van de inhoud van de Onderwijs- en Examenreglement of de relatie tussen partijen, erop mocht vertrouwen dat het ROC voor een adequate verzekering zou zorgen ter dekking van de schade die hier aan de orde is. Deze oordelen van het Hof geven niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting en behoeven geen nadere motivering. Voor zover de klachten van dit onderdeel ervan uitgaan dat een onderwijsinstelling als ROC zonder meer gehouden is om te zorgen voor een ongevallenverzekering die voor door die onderwijsinstelling in het kader van het onderwijs georganiseerde risicovolle activiteiten adequate dekking biedt, althans om aan haar studenten duidelijk te maken dat geen verzekering is gesloten die een dergelijke dekking biedt, falen zij omdat een zo ver gaande zorgplicht in haar algemeenheid niet kan worden aanvaard.

Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2011:BQ2324&keyword=BQ2324>

► Lees de zaak ‘Gestolen mobieltje’.

Zaak ‘Gestolen mobieltje’

Jack loopt’s avonds op straat en wordt plotseling door Edward aangesproken. Edward vraagt of Jack voor €50,- een mobiele telefoon (winkelwaarde €65,-) van hem wil kopen. Edward zegt dat hij benzine moet tanken en geen contant geld bij zich heeft. Hij wil daarom zijn mobiel verkopen. Jack koopt de telefoon van Edward. Niet veel later gaat de telefoon. De persoon aan de andere kant van de lijn zegt dat dit zijn telefoon is, die eerder op de avond is gestolen.

Jack wordt aangehouden door de politie en wordt verdacht van heling.

Artikel 417bis Wetboek van Strafrecht

Iemand die een product koopt en daarbij had moeten weten dat het product door bijvoorbeeld diefstal is verkregen is schuldig aan schuldheling.

► Rechtsvraag: Is Jack schuldig aan schuldheling?

Schrijf hier twee argumenten vóór op:

Voorbeeld van een goed antwoord:

1. Jack had kunnen weten dat ’s avonds op straat een mobieltje kopen vreemd is. Zo vreemd dat dit wel zeker een gestolen mobieltje is.
2. Jack heeft ook zelf te weinig onderzoek gedaan om er achter te komen of het mobieltje is gestolen en dat moet je als koper wel doen.

Schrijf hier twee argumenten tégen op:

Voorbeeld van een goed antwoord:

1. Jack heeft niet een heel erg lage prijs betaald voor het mobieltje. Hij wist niks van de diefstal die daarvoor plaatsvond. Dan is het niet eerlijk dat hij straf krijgt.
2. Voor burgers is het vaak niet mogelijk uitgebreid te onderzoeken of het product niet gestolen is. Als ze dit wel moeten, dan kunnen mensen niks meer aan elkaar verkopen.

Wat is nu je uitspraak?

Voorbeeld van een goed antwoord:

Jack is niet schuldig.

En waarom?

Voorbeeld van een goed antwoord:

De omstandigheden zijn wel een beetje vreemd en Jack is onvoorzichtig geweest, maar hij is niet schuldig en hij verdient geen straf.

Achtergrondinformatie voor de docent

Wat is het leerdoel van de opdracht?

- De leerlingen herkennen de belangrijkste rechtsvraag van de zaak.
- De leerlingen begrijpen dat wetten of regels geen direct antwoord hebben op de rechtsvraag.
- De leerlingen leren de rechtsvormende taak van de Hoge Raad praktisch in te vullen.

Welke belangenafweging moeten de leerlingen maken?

De leerlingen moeten bij het opstellen van de rechtsregel rekening houden met:

- het bestrijden van heling vs.
- de mate van een eerlijk proces.

Het eerlijk proces betekent dat bewezen moet worden dat iemand schuldig is. Dat is in dit geval dat er bewezen moet worden dat de verdachte had moeten weten dat het mobieltje gestolen was.

De uitspraak van de Hoge Raad uit een zaak die op deze zaak lijkt:

Op grond van de gebezigde bewijsmiddelen staat vast dat de mobiele telefoon van diefstal afkomstig was. Dat wordt in cassatie niet bestreden. Het Hof heeft echter niets vastgesteld omtrent de wetenschap van de verdachte over de herkomst en het tijdstip waarop de verdachte wetenschap van de herkomst heeft verkregen. Daarom zal de opzet moeten worden afgeleid uit de aard van de gedraging al dan niet in combinatie met de omstandigheden waaronder die gedraging plaatsvond.

Het komt mij voor dat degene die op zondagavond op straat van een hem onbekend persoon een mobiele telefoon koopt voor € 50,- in de regel beseft dat de mogelijkheid aanwezig is dat die telefoon van diefstal afkomstig is. Dergelijke telefoons worden immers niet zomaar 's avonds op de openbare weg van een onbekende gekocht tegen betaling in contanten zonder dat een aankoopbewijs of iets dergelijks wordt afgegeven. Dat lijkt mij een feit van algemene bekendheid.⁽¹⁾ Met de steller van het middel kan dus worden ingestemd dat gelet op de omstandigheden een veroordeling voor (de eveneens tenlastegelegde) schuldheiling min of meer voor de hand ligt.

Voor opzetheling zijn de geschetste omstandigheden - zonder nadere toelichting die ontbreekt - niet voldoende. Met de conclusie bij HR 29 maart 2005, LJN:AS5997, waarnaar in de cassatieschriftuur eveneens wordt verwezen,⁽²⁾ meen ik dat dit anders kan zijn indien sprake is van bijkomende omstandigheden. Denk aan het geval dat voor de telefoon (aanzienlijk) minder wordt betaald dan deze waard was, dat de verkoper niet over de pincode beschikte of dat verdachte op de een of andere manier iets wist van de straatroof waarbij de telefoon was buit gemaakt.⁽³⁾ Uit de bewijsmiddelen in onderhavige zaak blijkt niet van een dergelijke bijzondere omstandigheid. Overigens levert een blik achter de papieren muur evenmin enige aanwijzing op dat van bijzondere omstandigheden sprake was. De prijs van de mobiele telefoon betrof € 50,-⁽⁴⁾; van een (aanzienlijk) laag bedrag lijkt mij geen sprake. Voorts blijkt uit onderliggende processen-verbaal niet of de verkoper over een pincode beschikte. Ten slotte kan uit de omstandigheid dat de mobiele telefoon werd gestolen op het Damrak te Amsterdam om 19:00 uur, en verdachte de mobiele telefoon om 21:45 uur op de Zeedijk te Amsterdam kocht niet worden afgeleid dat verdachte op enige wijze kennis heeft genomen van de straatroof waarbij de telefoon was buit gemaakt. Aangezien deze bewezenverklaring, voor zover behelzende dat het opzet erop gericht was dat de telefoon van misdrijf afkomstig was, niet kan worden afgeleid

uit de inhoud van de gebezigde bewijsmiddelen, is de bestreden uitspraak in zoverre niet naar de eis der wet met redenen omkleed. De klacht treft derhalve doel.

Bovenstaande tekst komt uit de conclusie van de Advocaat-Generaal van de Hoge Raad.

Volledige uitspraak Hoge Raad: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2011:BP3955&keyword=BP3955>

3: Vragen bij de film De zaak Jan M.

1. In welke plaats is de Hoge Raad gevestigd?

Den Haag.

2. De zaak gaat tussen een werknemer (Jan) en een werkgever (de tbs-kliniek). Binnen welk rechtsgebied valt deze rechtszaak?

- A. strafrecht
- B. burgerlijk recht
- C. bestuursrecht

3. Wie schrijft een advies bij de Hoge Raad?

De advocaat-generaal.

4. Waarom is het belangrijk dat rechters onafhankelijk zijn?

Het is in een rechtsstaat belangrijk dat er een onafhankelijke rechter is. Net zoals het belangrijk is dat er een scheidsrechter is bij het voetballen. De rechter oordeelt wie volgens de regels (het meest) gelijk heeft. Een rechter kan alleen een goed oordeel geven als niemand de rechter vertelt wat hij of zij moet doen.

5. Dragen de rechters van de Hoge Raad ook een toga?

Ja, maar alleen tijdens de uitspraak.

6. Tot welke macht van de Trias Politica (Scheiding der Machten) behoort de Hoge Raad?

Rechterlijke macht

7. Is er een hogere rechter in Nederland dan de Hoge Raad? Zo ja, welke?

Nee, de Hoge Raad is de hoogste rechter in Nederland op het gebied van strafrecht, het burgerlijk recht en het belastingrecht.

8. Waarom is het belangrijk voor Jan dat de tbs-kliniek aansprakelijk is voor het ongeval?

Om schadevergoeding te krijgen, moet vastgesteld worden dat de tbs-kliniek aansprakelijk is en dus schuld heeft.

9. Waarom is het moeilijk om de tbs'er Wim aansprakelijk te houden?

Als je in een tbs-kliniek zit, dan ben je geestelijk ziek en kan je vaak niet (volledig) aansprakelijk worden gesteld voor je daden.

10. De uitspraak in deze zaak is ook belangrijk voor andere werkgevers. Leg uit waarom deze uitspraak ook belangrijk is voor de brandweer.

Brandweermannen doen ook gevaarlijk werk. De werkgever moet nu beter op de veiligheid gaan letten.

ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat informeert burgers over de democratische rechtsstaat en stimuleert hen om hierin een actieve rol te spelen. Om zoveel mogelijk mensen bij de politiek te betrekken, werkt ProDemos op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau. Kijk op www.prodemos.nl.

ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag
Telefoon: 070 757 02 00
E-mail: info@prodemos.nl